

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΑΚΑΣ

Κλασική Κιθάρα

Ένας πολύ
χρήσιμος οδηγός

Μπορείτε να μας
ακολουθήσετε:

 @nakasmusic

 @nakasmusic

Εισαγωγή

Από τα παλαιότερα μουσικά όργανα και το πιο δημοφιλές σε ολόκληρο τον κόσμο είναι η κιθάρα.

Είναι ένα νυκτό έγχορδο μουσικό όργανο και ανήκει στη μεγάλη οικογένεια των χορδόφωνων.

Όπως και σε όλα τα χορδόφωνα ο ήχος παράγεται με την παλμική κίνηση των χορδών η οποία επιτυγχάνεται όταν νύσσονται (δηλ. τραβιούνται), με τα δάχτυλα ή με την χρήση πέννας.

Είναι ένα πολυφωνικό όργανο και μπορεί να υποστηρίξει πολλά είδη μουσικής (κλασική, ροκ, μπλουζ, κάντρυ, φλαμένγκο, ποπ, κ.α).

Έχει καταγωγή από το αρχαίο περσικό μουσικό όργανο τζσετάρ που σημαίνει τρεις χορδές (τζσέ σημαίνει τρία και τάρ σημαίνει χορδή). Αργότερα προστέθηκε ακόμα μία χορδή και διαδόθηκε και στην αρχαία Ελλάδα και μετά στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Τον 8ο αιώνα όταν οι Μαυριτανοί κατέκτησαν την Ισπανία, έδωσαν μια νέα μορφή στο έγχορδο, που ακόμα και στις μέρες μας θεωρείται ότι γεννήθηκε στη χώρα αυτή.

Η διάδοση της κιθάρας οφείλεται κυρίως στο ότι είναι ένα φορητό όργανο, μελωδικό αλλά και συνοδευτικό, ενώ ταυτόχρονα ο ήχος που παράγει είναι διακριτικός. Αυτός είναι ίσως και ο λόγος στο ότι δεν χρησιμοποιήθηκε από κανέναν συνθέτη ως όργανο της συμφωνικής ορχήστρας.

Κλασική κιθάρα

Με τον όρο κλασική κιθάρα αναφερόμαστε στην κιθάρα η οποία χρησιμοποιείται στην κλασική μουσική (χωρίς όμως να σημαίνει ότι δεν χρησιμοποιείται ευρέως και σε άλλου τύπου ρεπερτόριο). Είναι γνωστή και ως κιθάρα συναυλιών (concert guitar) ή Ισπανική κιθάρα και παραμένει το κυριότερο λαϊκό όργανο της Ισπανίας και της Λατινικής Αμερικής.

Πρόκειται για μια ακουστική ξύλινη κιθάρα, καμπυλωτή στο σώμα και χρησιμοποιεί την κοιλότητα του σώματος για την ενίσχυση του ήχου. Έχει 6 χορδές, εκ των οποίων οι 3 ψηλότερες (καντίνια) είναι κατασκευασμένες από νάιλον και οι 3 χαμηλότερες (μπάσα) έχουν περιέλιξη από μέταλλο. Αρχικά, χρησιμοποιούνταν χορδές από έντερα αγελάδας και αργότερα από νεύρα διάφορων ζώων.

Οι χορδές της είναι κουρδισμένες στις νότες Μι (E), Σι (B), Σόλ (G), Ρέ (D), Λά (A) και Μι (E), με φορά από κάτω προς τα πάνω.

Μέχρι το 18ο αιώνα υπήρχαν πολλοί τύποι κιθάρας, σε διάφορα σχήματα και παραλλαγές, με τέσσερα ζεύγη χορδών ή με πέντε χορδές. Ο πιο σημαντικός τύπος κιθάρας, γνωστός σαν guitarra española (ισπανική κιθάρα) είχε 5 χορδές και θεωρείται ο πρόγονος της σημερινής. Το 18ο αιώνα καθιερώθηκε η 6η χορδή στην κιθάρα.

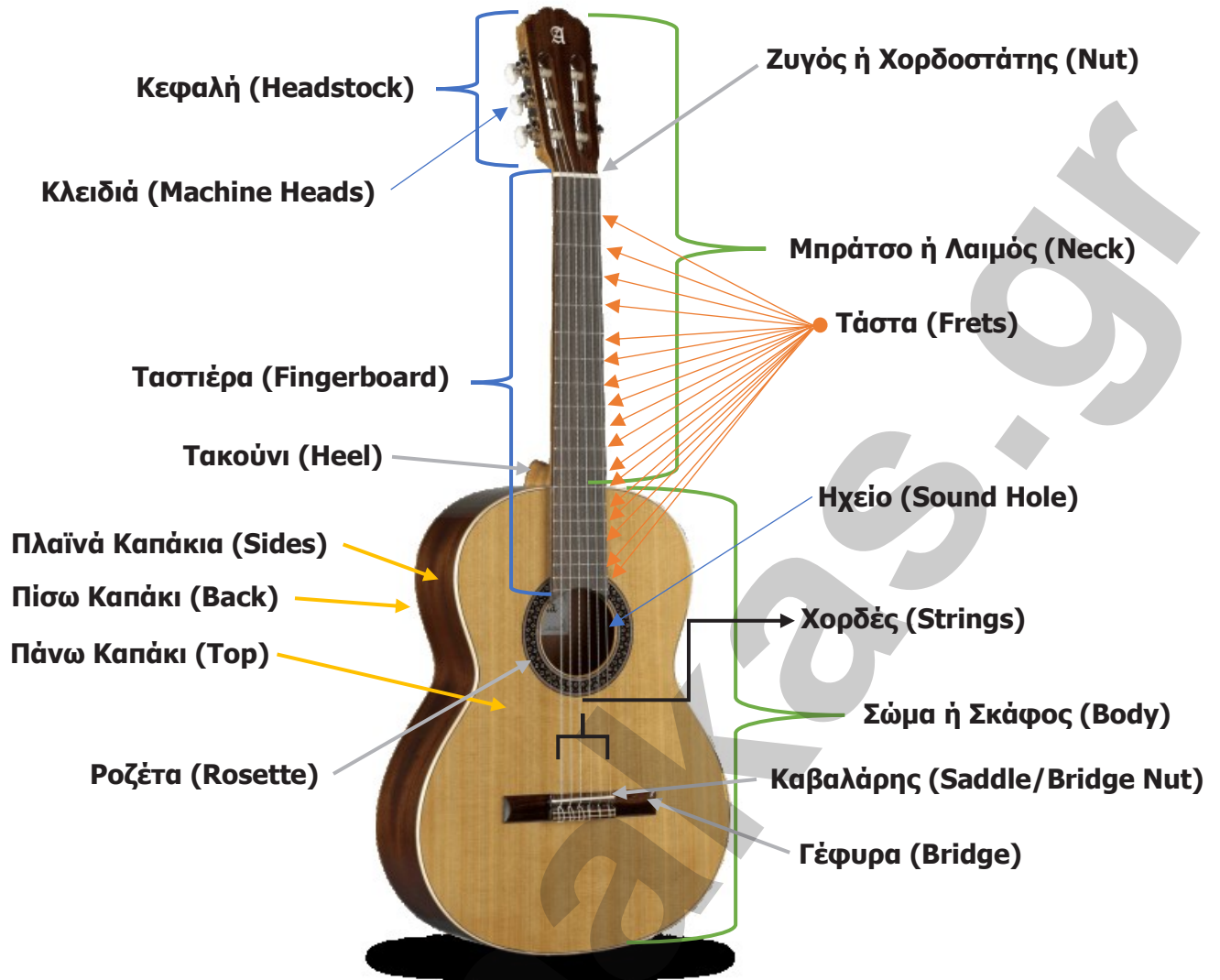
Κορυφίοι Ισπανοί συνθέτες και κιθαριστές όπως ο Φερνάντο Σορ και ο Ντιονίσιο Αγουάδο, έγραψαν σπουδαίες συνθέσεις και θεμελίωσαν τη μεγάλη ισπανική σχολή.

Περίπου την ίδια εποχή (τέλη 18ου, αρχές του 19ου αιώνα) άκμασε επίσης μια πολύ σημαντική σχολή, στην Ιταλία, με εκπροσώπους τους Φερντινάντο Καρούλι, Ματέο Καρκάσι και Μάουρο Τζουλιάνι.

Στα μέσα του 19ου αιώνα, η κιθάρα πήρε τη σημερινή μορφή της από τον Ισπανό luthier (οργανοποιό) Αντόνιο Τόρρες. Ο Τόρρες εισήγαγε το στηρίγμα των χορδών στην κορυφή σε σχήμα βεντάλιας και αύξησε το μέγεθος του σώματός της κιθάρας, βελτιώνοντας σημαντικά τον ήχο της. Μαζί με τον πρωτοπόρο συνθέτη Φρανθίσκο Τάρρεγκα, (ο οποίος συνεργάστηκε με τον Τόρρες), εισήγαγε νέες τεχνικές στην κιθάρα και καθιέρωσαν το σημερινό σχέδιο της κιθάρας.

Αργότερα, σπουδαίοι συνθέτες και κιθαριστές όπως οι Αιμίλιο Πουζόλ και Αντρές Σεγκόβια, συντέλεσαν στην εξέλιξη της τεχνικής του παιξίματος της κιθάρας και εδραίωσαν την κλασική κιθάρα ως όργανο συναυλιών.

Τα μέρη της κλασικής κιθάρας

Η κλασική κιθάρα αποτελείται από δύο κύρια μέρη, το σώμα (ή σκάφος) και το μπράτσο (ή λαιμός).

Σώμα ή Σκάφος

Το μεγάλο πλατύ μέρος της κιθάρας σε σχήμα "οκταριού", ονομάζεται σώμα ή σκάφος.

Κατά μήκος του εκτείνονται οι χορδές και χρησιμεύει σαν αντηχείο μεταδίδοντας τις παλμικές δονήσεις τους στο εσωτερικό του οργάνου. Έτσι ενισχύεται ο ήχος της κιθάρας με φυσικό τρόπο.

Αποτελείται από το πάνω καπάκι, τα πλαϊνά καπάκια και το πίσω καπάκι.

Η στρογγυλή τρύπα στο πάνω καπάκι ονομάζεται ηχείο και συντελεί στην ενίσχυση του ήχου.

Η ροζέτα τοποθετείται γύρω από το ηχείο και ο ρόλος της είναι διακοσμητικός.

Η επιλογή του ξύλου καθώς και η ποιότητα κατασκευής καθορίζουν τον τελικό ήχο της κιθάρας καθώς και την αντοχή της στο χρόνο.

Για το πάνω καπάκι συνήθως χρησιμοποιείται έλατο ή κέδρος, ενώ για τα πλαϊνά και πίσω καπάκια, χρησιμοποιείται μαόνι, παλίσανδρος (rosewood), meranti κ.α.

Στο ηχείο είναι τοποθετημένη η γέφυρα. Είναι το τμήμα εκείνο στο οποίο δένονται οι χορδές, ενώ παράλληλα στηρίζεται ο καβαλάρης. Στις κλασικές κιθάρες η γέφυρα είναι ξύλινη και σταθερή, κολλημένη σε συγκεκριμένο σημείο του σκάφους της κιθάρας.

Ο καβαλάρης ευθύνεται για τη σωστή απόσταση των χορδών τόσο μεταξύ τους όσο και από το πάνω καπάκι, ενώ μεταφέρει τη

ταλάντωση τους στο σώμα της κιθάρας για τη παραγωγή του ήχου. Πλαστικό ή κόκαλο είναι τα συνηθέστερα υλικά από τα οποία είναι κατασκευασμένος ο καβαλάρης.

Μπράτσο ή Λαιμός

Το μπράτσο ή λαιμός (γνωστό και ως μανίκι) ονομάζεται το μακρόστενο μέρος της κλασικής κιθάρας. Το πίσω μέρος του μπράτσου είναι καμπυλωτό, για να διευκολύνεται η στήριξη του χεριού που πατάει τις χορδές.

Και για την κατασκευή του μπράτσου, όπως και του σώματος, η επιλογή του ξύλου είναι καθοριστική στην αντοχή και στον ήχο της κιθάρας. Χρησιμοποιούνται ξύλα που διακρίνονται για την αντοχή τους, καθώς λόγω της τάσης των χορδών είναι πιθανό να παρουσιαστεί καμπύλωση (σκέβρωμα), γεγονός που καταστρέφει τον ήχο μιας κιθάρας και δυσκολεύει το παίξιμο. Συνήθως χρησιμοποιείται έβενος ή μαόνι.

Είναι ενσωματωμένο με το σώμα και η ένωση του ενισχύεται με τη χρήση ενός ξύλινου εμβόλου που ονομάζεται τακούνι.

Το μπράτσο της κιθάρας περιλαμβάνει την ταστιέρα, τον ζυγό και την κεφαλή.

Για την κατασκευή της ταστιέρας συνήθως χρησιμοποιείται έβενος ή παλίσανδρος και είναι τοποθετημένες μεταλλικές λωρίδες που ονομάζονται τάστα. Το κάθε τάστο αντιπροσωπεύει ένα ημιτόνιο (η μικρότερη ηχητική απόσταση ανάμεσα σε δύο διαδοχικές νότες).

Ο ζυγός (ή χορδοστάτης) βρίσκεται στην πάνω άκρη της ταστιέρας απέναντι από τον καβαλάρη. Όπως και ο καβαλάρης έτσι και ο ζυγός, ευθύνεται για τη σωστή απόσταση των χορδών τόσο μεταξύ τους και στηρίζει τις χορδές στο σωστό ύψος από την ταστιέρα.

Μαζί με τη γέφυρα και τον καβαλάρη, ο ζυγός καθορίζει τα δονητικά μήκη (μήκη κλίμακας) των ανοικτών χορδών.

Η κεφαλή με το χαρακτηριστικό σχήμα βεντάλιας, ανήκει στο μπράτσο και βρίσκεται στην κορυφή της κιθάρας. Διαχωρίζεται από το μπράτσο μέσω του ζυγού και η κύρια λειτουργία της είναι η στήριξη των μηχανισμών στους οποίους δένονται οι χορδές στο πάνω μέρος της κιθάρας.

Οι μηχανισμοί αυτοί ονομάζονται κλειδιά.

Τα κλειδιά είναι μηχανισμοί με κοχλίες και είναι τα σημεία στα οποία καταλήγουν οι χορδές.

Στις κλασικές κιθάρες τα κλειδιά βρίσκονται σε τριάδα.

Χρησιμεύουν για τη ρύθμιση της τάσης των χορδών και κατά συνέπεια, το ύψος του ήχου που παράγουν.

Είναι από τα κυριότερα μέρη της κιθάρας καθώς ευθύνονται για την ακρίβεια και τη διάρκεια του χορδίσματος.

Εκτέλεση στην κλασική κιθάρα

Ο εκτελεστής της κιθάρας ονομάζεται κιθαρίστας (ή κιθαριστής).

Παράγει ήχο θέτοντας σε παλμικές κινήσεις τις χορδές της, με τα δάκτυλα του δεξιού του χεριού. Για να παράγει διαφορετικούς φθόγγους (νότες), πιέζει τις χορδές σε διάφορα σημεία πάνω στην ταστιέρα με τα δάκτυλα του αριστερού του χεριού, αυξομειώνοντας το μήκος τους.

Η κλασική κιθάρα απαιτεί μια συγκεκριμένη στάση.

Ο κιθαρίστας κάθεται σε κάθισμα ή καρέκλα, ακουμπώντας το δεξί του πόδι σταθερά στο πάτωμα, ενώ το αριστερό του πόδι υψώνεται ελαφρώς με τη βοήθεια ενός υποποδίου. Έτσι το κυρτό μέρος του σώματος της κιθάρας εφαρμόζει στον μηρό και η κιθάρα βρίσκεται διαγώνια σε σχέση με τον κορμό του. Με το δεξί χέρι χτυπάει τις χορδές πάνω από το ηχείο και με το αριστερό πιέζει τα τάστα.

Για τους αριστερόχειρες κιθαρίστες, ισχύουν ακριβώς τα παραπάνω αλλά με αντίστροφη φορά καθώς αλλάζει η φορά των χορδών της κιθάρας.

Επιλογή μεγέθους κλασικής κιθάρας

Η μάθηση της κλασικής κιθάρας αποτελεί μια διαδικασία η οποία μπορεί να ξεκινήσει από πολύ μικρές ηλικίες. Το γεγονός αυτό συντελεί στο ότι οι κλασικές κιθάρες παράγονται σε διάφορα μεγέθη, κατάλληλα και για τους νεότερους μαθητές.

Ειδικά για τα παιδιά συνιστάται να μαθαίνουν να παίζουν σε κλασικές κιθάρες, ανεξαρτήτως εάν αργότερα επιλέξουν να ασχοληθούν με άλλου είδους κιθάρες όπως είναι η ηλεκτρική. Ο λόγος είναι ότι η κλασική κιθάρα έχει νάιλον χορδές οι οποίες είναι ευγενέστερες στα δάκτυλα και έχουν λιγότερη ένταση με αποτέλεσμα να απαιτούν λιγότερη πίεση. Επίσης η ταστιέρα στην κλασική κιθάρα είναι ελαφρώς πλατύτερη από τις ταστιέρες άλλων τύπων κιθάρας και βοηθά στην άνετη και σωστή τοποθέτηση των δαχτύλων.

Τα βασικά μεγέθη της κλασικής κιθάρας.

Μέγεθος 4/4 ή ολόκληρη, (κανονικό μέγεθος)

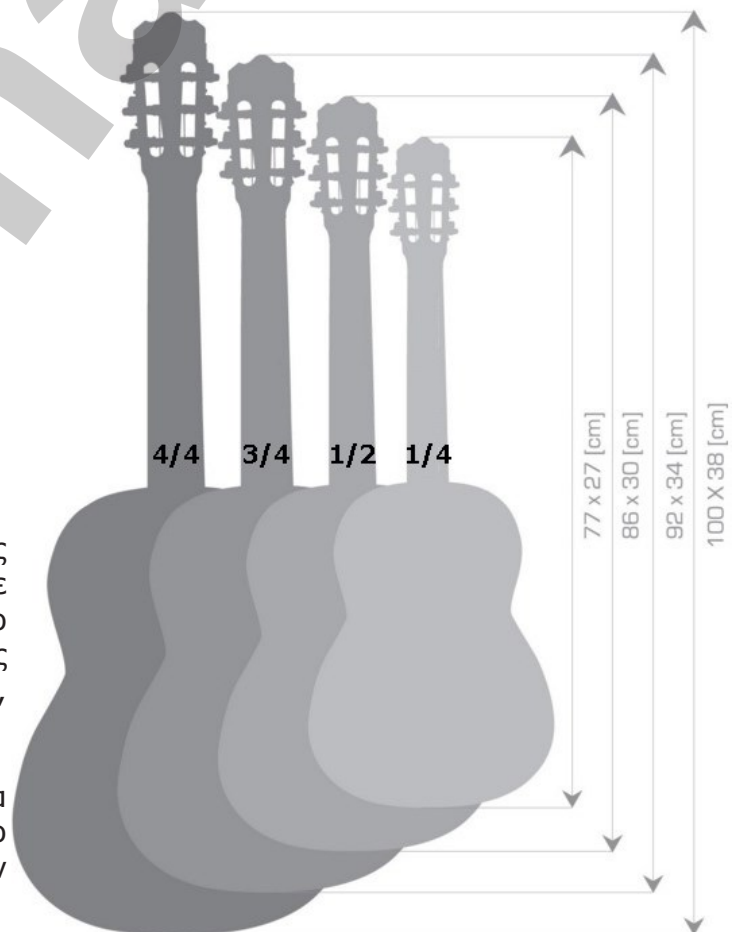
Μέγεθος 3/4

Μέγεθος 1/2

Μέγεθος 1/4

Η σύγχρονη κλασική κιθάρα πλήρους μεγέθους (4/4) έχει σκάφος με μήκος περίπου 65cm με συνολικό μήκος οργάνου 96,5cm – 101,6cm. Το μήκος της κλίμακας παραμένει σταθερό, καθώς επιλέχθηκε από τον δημιουργό του οργάνου, Αντόνιο Τόρρες.

*Οι μετρήσεις είναι γενικές καθώς σε κάθε κιθάρα ενδέχεται να υπάρχουν πολύ μικρές διαφορές όσο αφορά το συνολικό μήκος και πλάτος, ανάλογα τον κατασκευαστή.

Στον παρακάτω πίνακα επισημαίνονται τα μεγέθη της κλασικής κιθάρας και κατά προσέγγιση τα ιδανικά μεγέθη ανάλογα με την ηλικία και το ύψος.

	Μέγεθος 1/4	Μέγεθος 1/2	Μέγεθος 3/4	Μέγεθος 4/4
Ηλικία	3 - 6 ετών	5 - 8 ετών	7 - 11 ετών	από 11 ετών και άνω
Ύψος κιθαρίστα	80cm με 120cm	110cm με 140cm	130cm με 150cm	150cm και άνω
Συνολικό μήκος κιθάρας	77cm – 80cm	84cm – 88cm	89 cm – 92cm	96,5cm – 101,6cm
Μήκος ανοίγματος της παλάμης			Κάτω από 17cm	Πάνω από 17cm

*Οι μετρήσεις αυτές είναι ένα γενικός οδηγός. Σε περίπτωση αμφιβολίας, συμβουλευτείτε δάσκαλο.

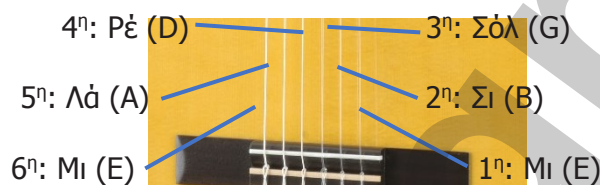
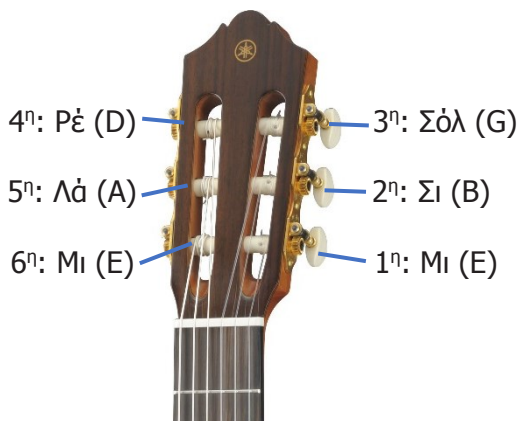
Υπάρχουν ακόμα δύο μεγέθη κιθάρας τα οποία όμως συναντώνται πιο σπάνια.

Τα μεγέθη αυτά είναι : κλασική κιθάρα μεγέθους 1/8 και κλασική κιθάρα μεγέθους 7/8.

Η κλασική κιθάρα μεγέθους 1/8, είναι μικρότερη από την κιθάρα 1/4 και απευθύνεται σε παιδιά έως 4 με 5 ετών. Η κλασική κιθάρα μεγέθους 7/8, γνωστή και ως *Señorita*, απευθύνεται σε παιδιά 10 έως 12 ετών με ύψος 140cm – 153cm και το μέγεθος της είναι ανάμεσα στις κιθάρες μεγέθους 3/4 και 4/4.

Χόρδισμα κλασικής κιθάρας

Οι χορδές της κλασικής κιθάρας χορδίζονται (με φορά από κάτω προς τα πάνω) στις παρακάτω νότες:
1^η: Μι (E) - 2^η: Σι (B) - 3^η: Σόλ (G) - 4^η: Ρέ (D) - 5^η: Λά (A) - 6^η: Μι (E)

Το χόρδισμα της κιθάρας είναι απολύτως απαραίτητο πριν το παίξιμό της. Μια σωστά χορδισμένη κιθάρα παράγει σωστό ήχο και δεν "φαλτσάρει". Οι συνθήκες θερμοκρασίας και υγρασίας επηρεάζουν άμεσα την τονικότητα των χορδών. Επίσης η ποιότητα των κλειδιών της κιθάρας συντελεί ουσιαστικά στο σωστό χόρδισμα.

Πριν την εξάσκηση στο σπίτι, στο μάθημα ή τη ζωντανή εμφάνιση, επιβάλλεται ένα επιμελημένο χόρδισμα, ενώ ο έλεγχος του είναι απαραίτητος κατά τη διάρκεια του παιξίματος.

Για το χόρδισμα της κιθάρας συνιστάται η χρήση ηλεκτρονικού χορδιστηριού, ή η χρήση διαπασών Λα ή τονοδότη σε συνδυασμό με το αυτί.

Αλλαγή χορδών στην κλασική κιθάρα

Οι χορδές θα πρέπει να αλλάζονται κάθε 3 με 5 μήνες. Η ηχητική διάρκεια και η αντοχή τους επηρεάζεται από τη συχνότητα και τον τρόπο παιξίματος, τη συντήρησή τους και την οξείτητα του ιδρώτα των χεριών. Οι χορδές στην κιθάρα θα πρέπει να αντικαθίστανται όταν εμφανίζονται οι παρακάτω ενδείξεις:

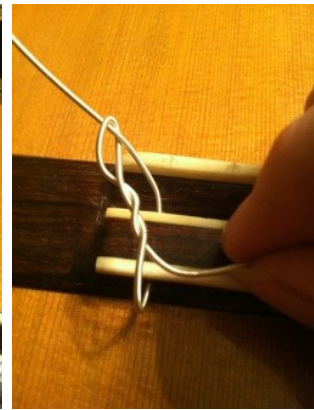
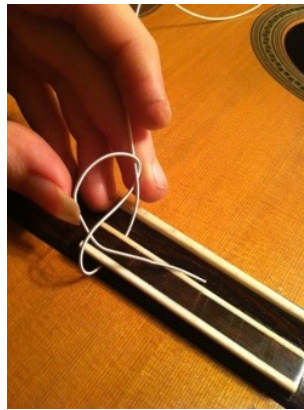
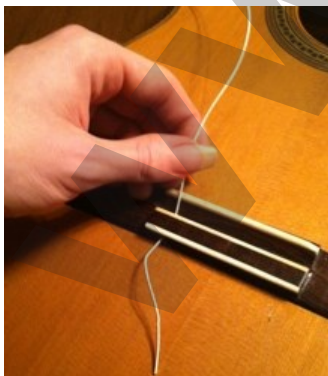
- Ο ήχος που παράγεται δεν είναι διαυγής και είναι μουντός.
- Όταν υπάρχει αλλοίωση στα σημεία που εφάπτονται με τα τάστα.
- Όταν οι μπάσες χορδές είναι ή δείχνουν σκουριασμένες.

Η σωστή τοποθέτηση των χορδών είναι βασικό συστατικό της σωστής λειτουργίας του οργάνου. Όσο "καλοσυντηρημένη" κι αν είναι η κιθάρα, αν οι χορδές δεν τοποθετηθούν σωστά, τότε θα προκύπτουν προβλήματα στη σταθερότητα του χόρδισματος.

1. Αρχικά αφαιρούμε τις παλιές χορδές, ξεσφιγγοντας τα κλειδιά αρκετά ώστε να χαλαρώσουν οι χορδές.

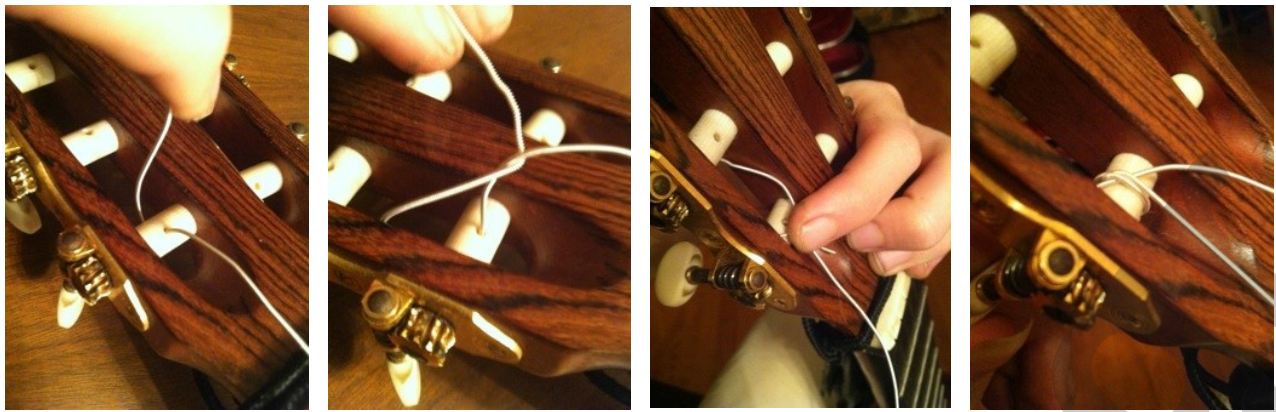
2. Μετά την αφαίρεση των χορδών περνάμε την πρώτη μπάσα χορδή στον καβαλάρη.

3. Στη συνέχεια κάνουμε θηλιά όπως φαίνεται στις παρακάτω φωτογραφίες:

4. Τεντώνουμε καλά και περνάμε τη χορδή στο αντίστοιχο κλειδί. Κάνουμε θηλιά και σφίγγουμε το κλειδί.

5. Συνεχίζουμε με τον ίδιο τρόπο και με τις υπόλοιπες χορδές, σφίγγουμε τα κλειδιά και στη συνέχεια χορδίζουμε.

Οι χορδές της κλασικής κιθάρας χρειάζονται 24 με 48 ώρες για να στρώσουν και να κρατάνε το χόρδισμά τους. Συνεπώς είναι απαραίτητος ο σωστός προγραμματισμός της αλλαγής τους, σε περίπτωση ηχογράφησης ή ζωντανής εμφάνισης.

Φροντίδα, καθαριότητα και συντήρηση κλασικής κιθάρας

Η φροντίδα της κλασικής κιθάρας συντελεί στην αντοχή και τη μακροζωία του οργάνου.

Σκάφος κιθάρας:

Για τον καθαρισμό του σκάφους της κιθάρας χρησιμοποιείται ένα απαλό στεγνό πανί. Στο εμπόριο υπάρχουν ειδικά πανάκια (πολλά από αυτά είναι κατασκευασμένα με μικροϊνες) που προστατεύουν ακόμα περισσότερο το λούστρο της κιθάρας.

Επίσης, ειδικά υγρά γυαλιστικά σε μορφή σπρέι ή κρέμας προσφέρουν αποτελεσματικό καθαρισμό του βερνικιού του σώματος ενώ παράλληλα το προστατεύουν.

Θα πρέπει να αποφεύγονται σκληρά σε υφή πανάκια ή χαρτί, γιατί δημιουργούν μικρές γρατζουνιές στα λούστρα. Επίσης θα πρέπει να αποφεύγονται καθαριστικά που περιέχουν αλκοόλ, κιτρικό οξύ ή βινύλιο, καθώς μπορούν να βλάψουν το φινίρισμα.

Ταστιέρα:

Η συνεχής χρήση της κιθάρας και ο ιδρώτας των χεριών δημιουργεί ένα στρώμα μείγματος υγρασίας και σκόνης το οποίο επικάθεται πάνω στην ταστιέρα.

Ο καθαρισμός της ταστιέρας συνήθως πραγματοποιείται με την αλλαγή των χορδών.

Υπάρχουν ειδικά καθαριστικά που χρησιμοποιούνται σε αυτές τις περιπτώσεις όπως π.χ. το λεμονέλαιο.

Αφαιρούμε τις χορδές, απλώνουμε το λεμονέλαιο με ένα πανάκι και τρίβουμε έως ότου αφαιρεθεί εντελώς το στρώμα μείγματος υγρασίας και σκόνης το οποίο έχει επικαθίσει.

Κανόνες σωστής συντήρησης

Η κλασική κιθάρα είναι κατασκευασμένη από λεπτά φύλλα ξύλου κολλημένα με κόλλα και είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στην υπερβολική ζέστη και υγρασία.

Δεν επιτρέπεται η έκθεση της κλασικής κιθάρας σε απότομες αλλαγές θερμοκρασίας και υγρασίας.

Η απότομη άνοδος της θερμοκρασίας ή απότομη αύξηση της υγρασίας προκαλεί απότομη διαστολή στο ξύλο της κιθάρας, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ρωγμών στις ενώσεις της και στο ξύλο.

Σε περίπτωση που η κιθάρα εκτεθεί σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες, θα πρέπει να επανέλθει σε θερμοκρασία δωματίου μέσα στη θήκη της. Αυτό βοηθάει το όργανο να εγκλιματιστεί στη σωστή θερμοκρασία με αργό ρυθμό, μειώνοντας τη πιθανότητα να υπάρξουν ρωγμές στο ξύλο και το φινιρίσμά της.

Προτείνεται η αποθήκευση της κιθάρας σε θήκη όταν δεν χρησιμοποιείται, καθώς η υγρασία είναι ευκολότερο να ελεγχθεί στο περιορισμένο χώρο της θήκης.

Η χαλάρωση των χορδών μετά τη χρήση δεν συνιστάται, εκτός εάν το όργανο δεν χρησιμοποιηθεί για παραπάνω από ένα μήνα, καθώς το διαρκές σφίξιμο και χαλάρωμα των χορδών καταστρέφει τον ήχο των χορδών.

Κανόνας: Ένα ξύλινο μουσικό όργανο δεν πρέπει να βρίσκεται ποτέ κοντά σε πηγή θερμότητας (π.χ ήλιο καλοριφέρ, τζάκι κ.λ.π.) και σε ακραίες συνθήκες υγρασίας.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΑΚΑΣ

Παιανία - Κεντρικές Εγκαταστάσεις
19ο χλμ Λεωφ. Λαυρίου, Τ.Κ.: 19002. Παιανία

Τηλέφωνο: 210-6686000

Φαξ: 210-6686108

Website: www.nakas.gr

Email: paianiaecom@nakas.gr